

FORSIDE TIL EKSAMENSOPGAVE

Denne blanket indsættes som FØRSIDE i eksamensopgaven

Modulnavn:	Læse og skriveteknologi
Modulnummer:	165813351
Eksamenstermin (måned og år)	Maj 2013
Vejleders navn:	Helle Bonderup Grene og Allan Madsen

Tro og love-erklæring

Det erklæres herved på tro og love, at undertegnede egenhændigt og selvstændigt har udformet denne eksamensopgave. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og eksamensopgaven, eller væsentlige dele af den, har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Opgaven er udarbejdet af:

Navn: Stinne Lakmann	Underskrift: 	Fødselsdag og år: 010582
----------------------	---	--------------------------

Titel på opgaven:

Ordblinde unge på vej ud i overhalingsbanen på den digitale motor vej ved hjælp af selvprogrammerende adfærd

Opgavetype: I henhold til studieordning/eksamensvejledning er opgaven (sæt kryds)

Synopsis/skriftlig oplæg
 Skriftlig opgave

Afgangprojekt
 Andet:

Antal typografiske enheder (optalt af tekstbehandlingsprogrammets tællefunktion)
 Brug funktionen "Tegn (med mellemrum)"

28905

(Titelblad, indholdsfortegnelse, litteraturliste samt eventuelle bilag medregnes ikke)

	Ja	Nej
Opgaven må stilles til rådighed for andre studerende (Sæt X)	x	

29-4-2013

FARSØ
EFTERSKOLE

Ordblinde unge på vej ud i overhalingsbanen på den digitale motor vej ved hjælp af selvprogrammerende adfærd

Indhold

Indledning.....	2
Problemformulering.....	2
Ordblindeefterskolen i samfundet	3
De unge ordblinde og andre unge.....	5
Den unge ordblinde som digital indfødt på den digitale motorvej.....	6
Selvprogrammerende adfærd	9
Selvprogrammering som en vej til større self-efficacy hos den digitalt indfødte ordblinde på den digitale motorvej.....	10
iPods og iPhones, -Fra Skoda til Ferrai på den digitale motorvej.....	11
Konklusion	14
Litteratur.....	15

Indledning

Min erfaring fortæller mig, at ordblinde unge ikke selv griber ud efter en løsning, der giver dem mulighed for aktiv deltagelse i forhold til egen læring. De har en indlært hjælpeløshed, det virker som om de ikke finder at læringen er for dem. Derfor melder de fra og lader sig bare opbevare i en undervisningssituation. For at kunne klare sig videre i livet og på ungdomsuddannelse, skal eleverne lære aktivt at vælge en form for teknologisk hjælpemiddel, der giver dem den støtte de har brug for i den givende situation.

Som ordblindeefterskole synes vi forpligtede på, at vise eleverne de mange forskellige muligheder, der er for at få kompensation for sine vanskeligheder. Samtidig er vi forpligtede på, at give dem redskaber til at anvende selvprogrammerende adfærd i forhold til deres kommende uddannelse og videre liv.

Denne forpligtigelse søger vi at leve op til gennem arbejde med teknologiske hjælpemidler, motivation, selvprogrammerende adfærd og forståelse af det afkodede, sådan niveauet for undervisningen kan løftes op på metaplanet og vi kan være med til at skabe reflekterende unge mennesker. For den ordblinde unge er det nødvendigt med denne støtte og disse redskaber for deres fulde intellektuelle kapacitet kan udnyttes.

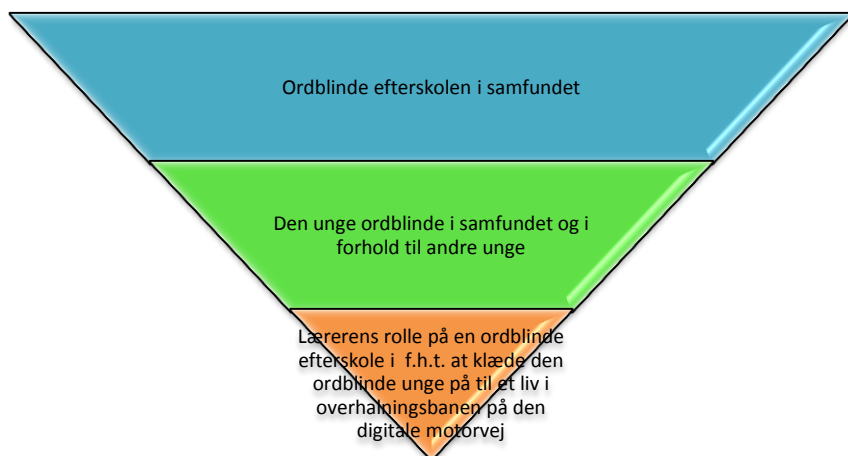
Ovenstående leder mig hen til følgende problemformulering, der vil ligge til grund for min artikel:

Problemformulering

Hvorledes kan vi på ordblindeefterskolerne understøtte brugen af læse- og skrive teknologi, for at fremme den selvprogrammerende adfærd hos eleverne i deres videre liv?

Artiklen tager udgangspunkt i mit arbejde, særligt som dansklærer, for læse- og skrivesvage elever på Farsø Efterskole. Eleverne er normalt begavede i alderen 14 – 17 år, med en henvisning fra PPR. Vi bruger udelukkende indscannede tekster i al undervisning, som eleverne læser ved hjælp af deres kompenserende hjælpemidler. Vores elever læser med ørene og ikke med øjnene, det vil sige at fokus ikke er på afkodning af bogstaver, men på forståelsen af indhold. Hver gang jeg i denne opgave skriver om læsning, er det altså med kompenserende hjælpemidler, med mindre andet er nævnt.

Artiklen er bygget op således at jeg starter med det store perspektiv på efterskolen i samfundet, særligt ordblinddeefterskolen og vores rolle i forhold til de ordblinde unge, der vælger et år eller to hos os, som en del af deres liv med ordblindhed. Derefter flyttes fokus i de næste to afsnit til de unge og deres forhold til deres vanskeligheder og de andre unge, der lever uden ordblindhed. Dette gøres med henblik på at forstå de ordblinde unge ind i det samfund og ind i den skolekontekst jeg har beskrevet i forrige afsnit. Jeg bruger teori og forskning, der omhandler ordblindes lave self-efficacy, ydre og indre motivation, mestring m.fl. Disse teorier leder mig til et afsnit om selvprogrammerende læring og hvordan lærerens rolle i den sammenhæng bliver central og samtidig ændret i forhold til en klassisk forståelse af lærerrollen. Slutteligt vil jeg beskrive et projekt vi har haft på Farsø Efterskole med iPods i undervisningen og hvordan jeg i forhold til al ovenstående teori, ser ordblinddeefterskolens rolle i forhold til at klæde den ordblinde unge på til at bruge teknologiske hjælpemidler i deres videre liv.

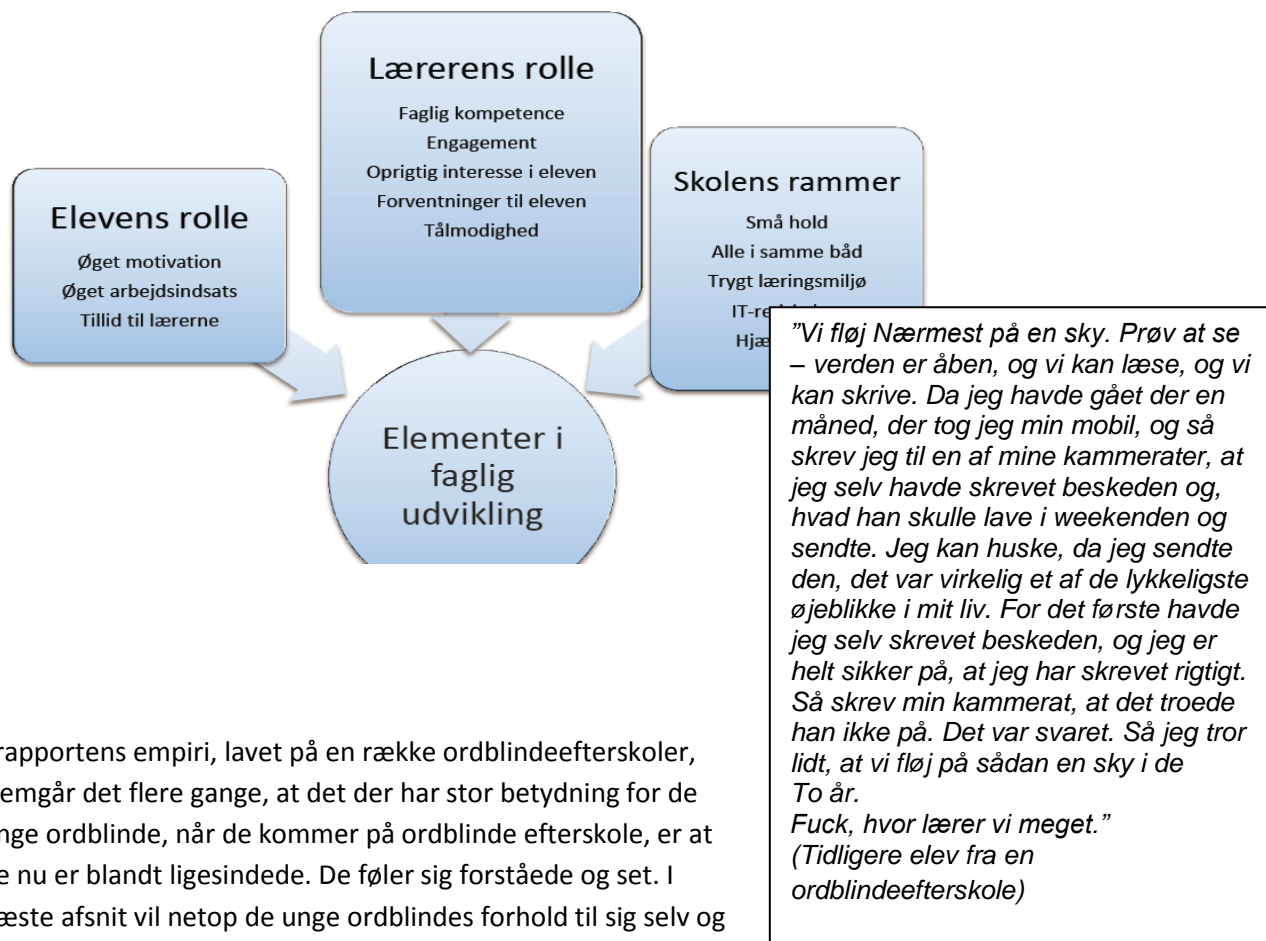
Ordblinddeefterskolen i samfundet

Jeg ønsker med dette afsnit at indplacere ordblinddeefterskolerne i samfundet, for at give et billede af hvilket udgangspunkt vi som institution har for at støtte den ordblindde unge i selvprogrammerende adfærd videre i livet.

Jeg finder det vigtigt at have samfundets udvikling for øje, hver gang en teori tages i anvendelse, da teoriens gyldighed i forhold til virkelighedens kontekst ændres med tidens gang. Samtidig ønsker jeg at have i baghovedet, at vi anskuer verden gennem forskellige koder/optikker alt efter hvilket interaktionssystem vi er en del af i øjeblikket. Den unge kommer til os på efterskolen og indtræder i vores

lukkede socialsystem på egne betingelser. De træder ved skoleårets start ind i vores funktionelt lukkede sociale system, hvor vi har egne regler og omgangsformer. Vi er dog ikke lukkede for omverdenen, da vi har som mål at sende elever ud af skolen, der er rustet til at indgå i nye socialsystemer. Skolen, som den unge indtræder i, fungerer i teorien som et socialsystems autopoiesis, hvor den unge selv bliver et af de elementer, der skaber relationer inden for systemet og derved bliver systemet selvproducerende. At eleverne hvert år er nye individer, der kommer fra forskellige skolekontekster ændrer hvert år kompleksitetsniveauet i systemet. Som lærer i denne skoleform skal man til stadighed ændre sin optik på verden, da denne hurtigt bliver for unuanceret eller statisk.¹

Center for ungdomsforskning har i løbet af 2012 udarbejdet en rapport om Efterskolens betydning for unge ordblindes liv og uddannelse². Rapporten kommer med mange rosende ord til ordblindeefterskolernes arbejde i forhold til at få de unge ordblinde godt videre i uddannelse og livet. De har lavet en model, der viser hvad der har betydning for elevens faglige udvikling, den vil jeg sætte ind her for grafisk at beskrive hvilken omvæltning efterskolen kan have for den unge ordblinde og dermed beskrive ordblindeefterskolernes plads i samfundet.

I rapportens empiri, lavet på en række ordblindeefterskoler, fremgår det flere gange, at det der har stor betydning for de unge ordblinde, når de kommer på ordblinde efterskole, er at de nu er blandt ligesindede. De føler sig forståede og set. I næste afsnit vil netop de unge ordblindes forhold til sig selv og andre være i fokus.

¹ Qvortrup 1998

² http://www.cefu.dk/media/358014/ordblindeefterskoler_web.pdf

De unge ordblinde og andre unge

For at komme frem til en forståelse af, hvad der kan virke motiverende på en ung ordblind og derved øge den selvprogrammerende adfærd og hvorfor vi på efterskolen har et godt grundlag for at skabe denne adfærd, vil jeg i dette afsnit se på de unge ordblindes forhold til de andre unge og deres egen ordblindhed. Jeg vil anvende Aase Holmgaards Ph.D. afhandling "Viljen til læsning". Holmgaard bruger en lang række interviews med ordblinde unge på efterskoler. Holmgaards fokus ligger i interviewene på, at hun ønsker at tale med de unge om deres forhold til deres læsevanskeligheder. Holmgaard erfarer ved analyse af interviewene, at den forståelse hun som professionel har af begrebet læsevanskeligheder, ikke deles med de unge, der er i læsevanskelighederne. Læsning defineres inden for læsepædagogiske positioner som menneskets interaktion med en tekst. Forskellige positioner inden for det læsepædagogiske kundskabsområde indkredser denne interaktion på forskellig måde. Den sprogvidenskabelige tilgang indkredser læsebegrebet gennem en "afkodning gange forståelse-definition", hvilken også er den definition jeg som lærer af ordblinde elever tilknytter mig.

Den kommunikative position, som er en anden orientering indenfor læseforståelse, er kendt for dens "søgen efter mening-definition", som ikke uddybes yderligere her. Fælles for alle læsepædagogiske positioner er, at det kun giver mening at tale om læsning og læsevanskeligheder, når der tales om mødet mellem et menneske og en tekst. Interaktionen er essentiel.

Læsevanskeligheder defineres ud fra ovenstående definition af læsning, i den overvejende del af de etablerede professionelle forståelser, som det enkelte individs vanskeliggjorte interaktion med en tekst. Både i beskrivelserne af, hvordan læsevanskeligheder identificeres og hvordan der efterfølgende sættes ind med den rette undervisning, pointeres det individuelle. Læsevanskeligheder opfattes som et intrapsykisk fænomen³.

Læser man de interviews Holmgaard laver med de unge ordblinde, møder man udtalelser som disse:

... jeg vidste det jo godt, jeg kunne jo godt mærke ... at jeg ikke så godt kunne følge med ...

... jamen, jeg var ... jeg kunne godt se, at jeg ikke var så god som de andre ... men jeg var ikke rigtig klar over, hvad det var ...

... jeg kan huske at jeg var meget bagefter, jeg kan huske alle de andre, de sad og læste, og jeg kunne bare slet ikke følge med ... og jeg syntes, det var rimeligt pinligt...⁴

Med disse udtalelser sammenligner de unge sig alle med deres jævnaldrende. De placerer *ikke* opdagelsen af læsevanskeligheder i mødet mellem sig selv og en tekst, og de unge definerer *ikke* primært læsevanskeligheder som intrapsyriske, men som et fænomen, der gør at de føler sig anormale i forhold til deres jævnaldrende.

Altså ser den unge ordblind på deres vanskeligheder med andre briller end de der er deres lærer/undervisere. Denne tanke skal vi holde ved, mens jeg i næste afsnit vil se nærmere på den unge ordblind som en del af netværkssamfundet, som en digital indfødt. Jeg vil søge at se nærmere på den

³ Holmgaard 2007, s. 51

⁴ Holmgaard 2007, s. 52

unge ordblinde ind i det samfund, der suser af sted på den digitale motorvej og hvordan efterskolen kan være med til at tune den unge til at følge med i overhalingsbanen.

Den unge ordblinde som digital indfødt på den digitale motorvej

I dette afsnit vil jeg sætte lys på den unge ordblinde i et samfund, hvor alt bliver kommunikeret vha. skriftsproget. Jeg vil kort igen definere, hvad læsning er og derefter reflektere over, hvilke vanskeligheder den unge ordblinde støder på i en hverdag med Facebook, SMS, chat, Twitter, blogs samt skolens krav.

Med Elbro⁵ ord er læsning defineret som at genskabe et forestillingsindhold på basis af identifikation af tekstens ord, og forhåndskendskab til tekstens begrebsverden.

Afkodning x forståelse = læsning

Afkodningen af skriftens fonematiske princip ligger til grund for den ordblindes læse- og stavevanskeligheder⁶ og det er som oftest det, de unge gennem deres skolegang har arbejdet mest med. Imidlertid er der hjælp at hente for de læsesvage elever i forhold til afkodningen, nemlig ved brug af teknologiske hjælpemidler, der kan læse tekst højt for dem. Så er første forhindring passeret på vejen mod læsning. Dog opstår læsningen først, når der også er en forståelse for det, der er blevet afkodet. Læseforståelse er en vigtig nøgle til at kunne udnytte læsning som redskab for læring. Desuden er en vigtig forudsætning for læseforståelse, at man har en normal arbejdshukommelse⁷. Forståelsen i læsning hænger langt hen af vejen sammen med ordkendskab/ordforråd⁸. Men vanskeligheder i forståelsen af det læste kan også opstå, når man som læser er passiv, hvilket betyder man ikke kan aktivere den viden man måtte have på forhånd i forhold til det læste og ikke bruger sin forestillingsevne mens man læser.⁹

Det er blandt andet den passive læser jeg henviser til, når jeg i min indledning skriver, at min erfaring med de unge ordblinde er, at de ikke selv griber ud efter en løsning, der giver dem mulighed for aktiv deltagelse i forhold til egen læring. Det er interessant, at man skal arbejde så hårdt for at få aktive læsere og skrivere¹⁰, fordi eleverne har fortabt sig helt i afkodningsvanskelighederne, selv når eleverne kompenseres med teknologiske hjælpemidler for disse.

Det er en vigtig faktor i motivationen af den unge ordblinde, at omgivelserne accepterer, at de bruger

⁵ Elbro 2006, s. 19

⁶ Elbro 2007, s.71

⁷ Karin Dahlins "Arbejdshukommelse" i: "Dysleksi og andre vanskeligheder med skriftsproget",

⁸ De væsentlige komponenter i læseforståelse er:

- Ordkendskab/ordforråd
- Læsbarhed (sproglig og grafisk tilgængelighed)
- Viden om teksttyper og genrer
- Inferenser (at danne indre sammenhænge og forestillinger)
- Aktiv læseindstilling (monitorering)
- Metakognition

i flg.: <http://www.dvo.dk/index.php?id=53>

⁹ Elbro 2007, s. 70

¹⁰ jf. også Nobelius og Clausen i ordblindes stavning - problemer og undervisning

teknologiske hjælpemidler til afkodning¹¹. Den unge skal føle, at den måde han læser på er normal. Deltagelse er det vigtigste, så er midlet underordnet.

Meget forskning peger på at et positivt selvbillede og en positivselvopfattelse, er af stor betydning for hvilke faglige resultater et menneske opnår. Begrebet "self-efficacy" er dækkene i denne sammenhæng, da begrebet ligger sig op af *fagligt selvbillede*, altså hvordan man opfatter sine egne kognitive færdigheder baseret på tidligere erfaringer¹².

De unge ordblinde der kommer til os på efterskolen har oftest en meget lav self-efficacy, hvilket betyder at de tvivler på deres egne evner til at skabe resultater. Deres motivation til egen læring ved at benytte selvprogrammerende processer som f.eks. at sætte sig et mål, have disciplin i forhold til skolearbejde eller at selvevaluere er ikke eksisterende. De undgår på alle tænkelige måder skolerelateret arbejde, da dette for mange fremkalder ubehag, stress og angst.

Bent Saabye Jensen beskriver at den ordblinde der møder den ortografiske barriere har tre startegier¹³ at vælge:

- A. At navigere uden om forhindringen (Læser måske nok på Facebook og "liker", men kommenterer ikke, laver ikke statusopdateringer eller opretter ikke en gruppe.)
- B. At acceptere afhængighed af andres hjælp (De teknologiske hjælpemidler)
- C. At give op

Som lærer af de unge ordblinde oplever jeg gang på gang at de vælger strategi C. Det er ikke sikkert de gør det åbent lyst, og så kan det måske kaldes mulighed A. at navigere uden om forhindringen. Men at vælge strategi B., kræver mod og motivation fra den ordblinde. "Motivation er det, der aktiverer adfærd"¹⁴. Anlægges et engagementsperspektiv på læseforståelse, så må man forstå det sådan, at der ikke opnås læseforståelse uden at den tekst eleven læser er motiverende/interessant for vedkommende.

Hos den ordblinde unge er ovenstående faktorer afgørende, hvilket fører til begreberne indre og ydre motivation. Indre motivation kommer ved at den unge opdager, at de får noget ud af at læse. Den unge opdager, at de kan være en del af et fællesskab ved at læse indlæg på en blog, kommentere på det og at der så kommer respons tilbage på deres kommentar. Eller at en statusopdatering på Facebook har fået rigtig mange kommentarer, så man føler sig set. Ydre motivation er, at man læser for at få en højere karakter eller for ikke at få skæld ud¹⁵.

Forventning om mestring er også en faktor, der spiller ind på lysten til at være med i overhalingsbanen. Hvis man giver en ordblind ung en almindelig novelle eller anden skolerelateret tekst, har den unge meget små forventninger til sig selv, om at de kan læse og forstå denne tekst. Deres erfaring med mestring af en sådan tekst siger dem, at det magter de ikke¹⁶. De har nærmest givet op på forhånd. Vælger man der i mod at benytte et medie den unge er vant til at benytte aktivt i deres fritid, så er det en helt anden tilgang den

¹¹ Erik Arendal: Ordblindes muligheder med it-hjælpemidler i videnssamfundet, s. 11

¹² Swalander i Dysleksi og andre vanskeligheder med skriftsproget, s.182

¹³ Beskrevet i "Kan skrivelyst genstartes" i Sigrid Madsbjerg og Kirsten Friss "Skrivelyst i et special pædagogisk perspektiv"

¹⁴ Swalander i Dysleksi og andre vanskeligheder med skriftsproget, s.183

¹⁵ Anmarkrud og Bråten i Læselyst og læring s. 27

¹⁶ Anmarkrud og Bråten i Læselyst og læring s. 30

unge har til teksten. Kommer novellen for eksempel som en SMS-novelle eller er opgaven at skrive den statusopdatering på Facebook, som novellens hovedperson ville have skrevet ved novellens slutning, så er den unge ikke så bange for ikke at kunne mestre opgaven, for den ligger inden for den unges egen verden og egen forventning til mestring.

I ungdomsårene påvirker de unge hinanden. Det kan være meget hæmmende for motivationen til at læse, hvis vennerne opfatter læsning som uvigtigt og uinteressant, det påvirker den unge til at synes det samme. Til gengæld gælder det også den anden vej, at hvis omgangskredsen og stemningen i klassen er, at læsning er vigtigt og værdifuldt, så smitter det og er meget motiverende, også for den læsesvage¹⁷. Det samme gælder brugen af forskellige teknologiske hjælpemidler. Hvis det er bredt accepteret i klassen, at man optager sine forsøg i fysik med sin telefon i stedet for at håndskrive noter, eller man indtaler sine svar på spørgsmålene i historie på sin iPod, så virker det motiverende for deltagelse. Og som nævnt tidligere så er motivation det, der aktiverer adfærd.

De unge ordblinde der kommer til os, kan både komme fra klasser, hvor stemningen var god i forhold til læsning brugen af teknologiske hjælpemidler og klasser, hvor den var knap så god, det er meget forskelligt. Fælles for dem alle er, at ligegyldigt om det var populært og accepteret at læse eller ej, så er det stadig svært og det giver anledning til frustrationer. Dette er en erfaring den unge kommer med. Der er tale om en erfaring, der har påvirket den unge i en sådan grad, at den unges self-efficacy er meget lav og at oplevelsen af lav selvfølelse, dårlige præstationer, reducerede forventninger fra omverdenen og sig selv, passivitet og manglende vedholdenhed fører til indlært hjælpeløshed. Indlært hjælpeløshed kan defineres ved at den unge selv begrundes manglende resultater og nederlag med manglende færdigheder.¹⁸

Man bruger udtrykket *digitale indfødte*¹⁹ om de unge i dag, en myte der er vedhæftet denne betegnelse, er at de unge automatisk ved, hvordan de bruger de teknologiske hjælpemidler i forhold til egen læring. Nok er det helt almindeligt for unge at færdes i sociale netværk, på Youtube, Wikipedia, på blogs og Dropbox, på forskellige niveauer alt efter hvor dygtig du er til at navigere, men det digitale sprog og de praksis former de unge tilegner sig ved deres daglige gang på internettet og i computerspil lægger sig mere som et modersmål og habitus i den unge, end en bevidsthed om, hvordan de tilegner sig specifik viden denne vej igennem.

Med denne påstand vil jeg se nærmere på, hvordan vi som ordblinde efterskole, kan hjælpe vores unge til at bruge de teknologiske hjælpemidler aktivt til at tilegne sig viden og til at begå sig i deres videre liv. Til dette vil jeg benytte teorien om selvprogrammerende adfærd og derefter fortælle om et projekt med iPods/iPhones i undervisningen.

¹⁷ Anmarkrud og Bråten i Læselyst og læring s. 30

¹⁸ Swalander i Dysleksi og andre vanskeligheder med skriftsproget, s. 186

¹⁹ Prensky, 2001:

...Digital Natives. Our students today are all "native speakers" of the digital language of computers, video games and the Internet...

Selvprogrammerende adfærd

Emanuel Castells, spansk sociolog, har et begreb som hedder selvprogrammering²⁰. Ifølge Castells er et generisk individ/en digital indvandre kendetegnet ved en person der udfører rutineopgaver. Når der kommer forandringer i det generiske individs verden, behøver det omskoling gennem undervisning. Hvis ikke man kan tilegne sig det nye bliver man overflødig og kan udskiftes. Dette genetisk individ/den digitale indvandre har svært ved at blive ved med at forstå sig selv som kompetente i et samfund, der er i evig forandring.

Med det selvprogrammerende individ/den digitale indfødte er det anderledes, disse mennesker følger med og tilegner sig ny viden fordi det ligger dem naturligt. Det kan være alene eller sammen med andre. Et selvprogrammerende individ er god til at vidensdele, samt se potentialer og muligheder i noget nyt og har derfor forudsætningerne for at forblive kompetent i et dynamisk samfund.

I min indledning starter jeg med at henvise til, at min erfaring siger mig, at de unge ordblinde ikke selv griber ud efter en løsning og heller ikke synes den undervisning de har modtaget er for dem. De agerer langt hen af vejen som de genetiske individer, der ikke længere kan følge med samfundet. De er kommet i den kategori, der føler sig overflødig og kan udskiftes. De vælger strategi C. jeg omtalte i tidligere afsnit, de giver op. Samtidig er de født ind i en tid, der hæfter et mærkat på dem, der hedder digitale indfødte. Det er i dette skisma, vi som ordblindeefterskole kan give de unge ordblinde redskaber, der hjælper dem til at blive selvprogrammerende. Nogle teorier påstår, at selv læring er medfødt og andre hævder at det er noget vi kan lære.

E. Rogers har formuleret en teori, der omhandler, hvordan noget nyt spredes i en befolkning. Rogers har set på spredningen af mange forskellige teknologiske nyheder i forhold til store grupper af mennesker. Han er kommet frem til at en befolkning kan opdeles i grupper i forhold til, hvor villige den enkelte er til at tage noget nyt til sig: Innovatorer(2,5%), De tidlige brugere (13.5%), Tidlig majoritet (34%), Sen majoritet (34%) og De modstræbende (16%). Begreberne skal forstås sådan at den samme person sagtens kan være hurtig på nogle felter og langsom indenfor andre.

Innovatorer og tidlige brugere fremstår hos Rogers som mennesker, der af sig selv er hurtige til at tilegne sig noget nyt. Dvs. de er selvprogrammerende. Tidlig og sen majoritet skal vænne sig til det nye. Dvs. de skal undervises af andre for at forstå det nye. De hurtigste kan karakteriseres som selvprogrammerende, mens de øvrige sammen med de modstræbende kan siges at fremstå som generiske individer.

Til sammenligning har Brødrene Dreyfus opstillet en kompetencemodel, hvor de beskriver, hvad der kendetegner forskellige læringstrin i udviklingen af kompetencer. Her skelner de mellem *novicen*(Trial and error), *den avancerede nybegynder*(Learning by Doing), *den kompetente*, *den kyndige* og *eksperten*. Brødrene Dreyfus ser de tre første trin på kompetencestigen sådan, at man gradvis agerer mere avanceret, men stadig er bundet indenfor rammer og regler. Dvs. at de første tre kompetencetrin er lig Castells generiske individ. *Den kyndige* eksperimenterer bevidst med forudsætninger og strategi, mens *eksperten* glæder sig over udfordringerne – det der også kaldes for Reflection in action. *Den kyndige* og *eksperten* har

²⁰ Castells 2000

kompetencer, der svarer til Castells selvprogrammerende individ. Dvs. at ud fra brødrene Dreyfus' forestilling, er selvprogrammering noget der kan læres.

Med denne positive tilgang, vil jeg i næste afsnit se på, hvordan læreren kan støtte eleven i at lære sig selvprogrammerende læring.

Selvprogrammering som en vej til større self-efficacy hos den digitalt indfødte ordblinde på den digitale motorvej

Som tidligere nævnt, viser forskning at der findes en tydelig negativ sammenhæng mellem læseproblemer og selvbillede, og at dette ofte kommer til udtryk gennem komplekse symptomer, her i blandt følelser af indlært hjælpeløshed²¹

I et forsøg på at ændre dette billede der tegner sig hos ordblinde unge, må vi se på hvordan undervisningen for disse elever kan lede til større selvtillid og større selvprogrammering. For at nå der hen, må vi vende tilbage til hvordan de unge ordblindes lærer forstår de unges vanskeligheder. Som nævnt i afsnittet om de unge ordblinde og andre unge, så ser lærer og elever ikke ens på vanskelighederne.

I følge Prensky er:

"...the single biggest problem facing education today is that **our Digital Immigrant instructors²², who speak an outdated language (that of the pre-digital age), are struggling to teach a population that speaks an entirely new language.**"²³

Med ovenstående citat i baghovedet, må lærerne ændre tilgang til undervisningen og de unge. Pædagogik og læringstilgang må tilpasses Mindsett hos de digitale indfødte. Fokus må flyttes fra vidensformidling af fagligt indhold til elevernes selvforvaltende læringsaktivitet. Læreren skal ses som en strukturerende ressource og den der planlægger og fastlægger rammerne for undervisningen. Læreren er mere en faglig garant og bedømmer, en rollemodel, der kan ses som et socialt filter i forhold til eksterne ressourcer.

Med en lærerrolle som denne støtter vi eleverne i at tilegne sig selvprogrammering.

En lærerrolle, der stiller sig mere passiv og stillaserende opfordrer eleverne til at undre sig mere og stille spørgsmål. Eksperimenter og udforskning af omverden bliver nødvendigt for at kunne løse de opgaver der stilles. Vidensdeling bliver nødvendigt for eleverne.

For at eleverne skal kunne se disse muligheder og udnytte potentialer må de lære et bredt repertoire af strategier til at udforske det ukendte. Forhåbentligt kan en lærerrolle, som beskrevet oven for skabe indre motivation for at overvinde udfordringer.

Det undervisningsrum man som lærer, der ønsker at fremme selvprogrammeringen hos eleverne, skal skabe, må indeholde følgende:

1. Afsæt i personens hverdagspraksis og nære behov

²¹ Swalander, 2012

²² De undervisere/lærer/voksne, der er vokset op i en anden tid uden det digitale sprog.

²³ Prensky, 2001

2. Tryghed, åbenhed og dialog

Der udover skal der medtænkes:

3. Hvilke vanskeligheder hos den ordblinde unge er der tale om?

- a. Er der tale om en novice eller en kompetent udøver af selvprogrammering?
- b. Hvilken læringstilgang har personen?

4. Inddrage uformelle tilgange – fx. involvere eleverne og bruge legende tilgange

5. Inspiration og støtte til at tage initiativ selv

6. Tage alvorligt at ikke alle unge kan lege og eksperimentere – det er noget mange har brug for at genlære.

7. Støtte de unge ordblinde i at genkende og tage kontrol over egen læring

8. Igangsætte aktiviteter der udfordrer elevernes udforskningsmønstre og tilbyder træning i et bredt repertoire af måder, hvorpå man kan gå til noget nyt, fx – hvordan man spørger til det ukendte -hvordan videndeles

Læringsmål og aktiviteter der adskiller sig radikalt fra det traditionelle undervisning eleverne har mødt indtil nu.²⁴

Vi gjorde sidste skole år et forsøg i 2 klasser med at arbejde med iPods og iPhones som en del af undervisningen. Jeg vil i næste afsnit kort ridse målet og forløbet op. Jeg vil søge at bruge ovenstående punkter ind i forløbet og slutteligt vil jeg lave en konklusion, dette ved at inddrage en spørgeundersøgelse lavet på Facebook til eleverne.

iPods og iPhones, -Fra Skoda til Ferrai på den digitale motorvej

Vi besluttede sidste skoleår, at vi ville købe 2 klassesæt iPod Touch og alle lærer fik en iPhone. Målet for projektet var

1: at give de svageste elever mulighed for at blive kompenseret for deres vanskeligheder uden at skulle åbne en computer.

2: Øge motivationen til deltagelse i undervisningen ved at indføre et medie, der ligger tæt på elevens verden.

Vi valgte at koncentrere os om 2 klasser, men også at det skulle være alle i de to klasser, der skulle udstyres med en iPod, hvis ikke de var så heldige at have en iPhone 3gs, eller nyere i forvejen. Modtagelsen hos eleverne var, ved første indtryk, henrykkelse! Men med den første uge fald interessen og nogle elever valgte iPoden helt fra, medmindre vi virkelig bad dem indgående om at benytte den.

Vi oplevede flere elever, der umiddelbart ikke have flair for at bruge iPodens basale funktioner og derfor ikke kunne se dens anvendelse til trods for stor støtte til brugen af den. Vi oplevede at elevens erfaringer

²⁴ EVA (2009), punkterne tager udgangspunkt i de konkrete krav der er formuleret i EVA-rapporten.

fra tidligere præsentationer for noget nyt slog ind, og mange stod tilbage med en oplevelse af den indlærte hjælpeløshed, som de kender så godt fra andre krav, der stilles i skolen. Vi tænker, at iPoden blev givet til dem i skolesammenhæng og ikke som en fødselsdagsgave af mor og far spiller en rolle i dette tilfælde.

For at en iPod fungerer, er der flere ”praktiske” ting, der skal være på plads. Eleven skal have en mailadresse, der skal oprettes en iTunes konto og man skal gerne have tilknyttet et kontokort. Disse udfordringer gav anledning til mange frustrationer både hos eleverne og lærerne. Men da det hele til sidst var på plads, måtte vi konstatere, at det var rigtig god og nyttig læring for eleverne, som vi ikke ville være kommet omkring i en almenlig undervisningssituation.

Noget af det bedste at opleve i opstartsperioden var, hvordan andre elever blomstrede ved at kunne være behjælpelige, både over for deres kammerater, men også i høj grad for os lærere. Her kom skellet mellem digitale indførte og den digitale indvandrer meget klart til syne. Vi opfordrede hele tiden til at udforske og komme med oplevelser til hinanden af, hvad iPoden kunne. For mange var det en helt ny og vidunderlig verden, der åbnede sig, da de pludselig kunne få læst sms højt, indtale en sms og sende den -Også som tekst! læse mails med det samme, søge på nettet uden at skrive eller få læst op på Facebook.

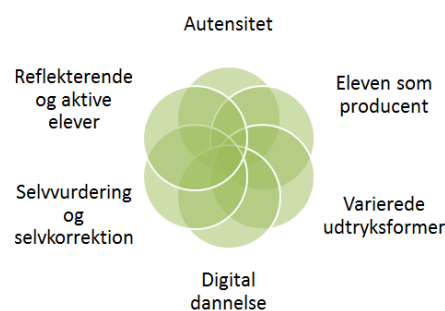
Vi kom hver dag med nye indputs til iPodens funktioner, som vi så forsøgte at bruge ind i undervisningen. Helt basalt brugte vi kameraet meget til at besvare opgaver med. For eksempel kunne en personkarakterstik af en romans hovedperson filmes i stedet for at skrives. På den måde aktiverede vi fokus på forståelsen, frem for hvordan eleven skulle få skrevet svaret ned. Desuden blev muligheden for at bruge et mere avanceret og nuanceret sprog pludseligt muligt.

Vi lavede løb med Mobi-sticks²⁵, så man kunne skanne

spørgsmål ind på sin iPod og derved få dem læst op.

Mulighederne er mange. På illustrationen her under ses de funktioner, vi havde mest fokus på og som jeg stadig mener, er de vigtigste for en ordblind ung at have på sit håndholdte device.

Desuden brugte vi tid på at fortælle om brugen af kalender, alarm, mail og Facetime.

²⁵ <http://www.mobisticks.dk/>

Det, der hjælper

Slutteligt vil jeg sætte to tekster ind, som er skrevet af den samme elev, før og efter han blev præsenteret for Dragon Diktation²⁶ på iPoden.

Voice over Talesyntese, taler automatisk dansk, engelsk eller tysk alt efter hvilket sprog teksten er på. Tempoet kan ændres. Voice overen læser også de staveforslag op, der gives når man skriver mails.
Dragon Dictation Tale til tekst
Prizmo Ocr-behandling af kortere tekster, man kan tage et billede af Infoskilte o.lign.
HeyTell Vælg en kontaktperson, hold en knap inde, indtal din besked og den ryger direkte ind på modtagernes iPod som tale
Scanlife Skan stregekoder få information om varen op på skærmen http://qr-coders.dk/qr-codes-mobil-tags.htm http://www.mobisticks.dk/sticks/new_text http://www.mikrov.dk/Forside/Nyheder/Nyheder.aspx?Action=1&NewsId=162&M=NewsV2&PID=27388

Dikteret via iPod'en – En dreng i 9. kl.

Martin gik til bage til en fuser	
Gruppepres fik martin til at købe ulovligt kanonslag som sprang i hænderne på ham	En dreng så har haft en uløse med et KANONSLAG. Og han har meste to fekor.
Byline Journalistens navn og evt. e-mailadresse.	
En dreng som har lard med kanonslag som er ulovligt og martin sagde at han har købt et ulovligt kanonslag at en ven stor bror som har tj... ad dem og sor købt han to og den en var en fuser og sor sprag den i han shåndflade og sor kommer han på sygehuset og der sir de at han har mest han to fegit og sor vil han ikke have kanonslag i gæn og han ser at med spar ved at lære er spar page	Billedtekst – forklarer billedet og oplyser om evt. navn : Fotografens navn Bernd Gunneman
Brødtekst	Brødtekst

ALENE OVER ATLANTEN

24-1-2011: Hej dagbog

I dag har jeg set fjernsyn. Og der så jeg en mand som har sejlet over Atlanten. og han var 50 år gammel. Og den yngste mand som har sejlet over han er 20 år gammel og det kunne være fedt hvis jeg kunne sejle over Atlanten. Der får har jeg gået til sejsports. og det kunne være fedt hvis jeg måtte prøver at sejle over Atlanterhavet det kunne være fedt

5-06-2011: Hej dagbog

Har jeg fået lov til at sejle alene over alle Atlanterhavet. Og mine sponsorer er min mor og far og en butik der hedder alene over Atlanten over at butikken har jeg fået en. Sejlbåde og en masse andre ting over at min mor og far har jeg fået varmt tøj og en flæskesteg og mange andre ting. Det er fedt at jeg må gøre det fra min mor og far. Og det er fedt at de gider og bruge penge på at jeg kan sejle alene over Atlanterhavet.

²⁶ <https://itunes.apple.com/dk/app/dragon-dictation/id341446764?mt=8>

Konklusion

Konklusionen på baggrund af mine overvejelser og undersøgelser i denne artikel, er at de unge ordblinde har en god basis for, at netop mens de er hos os på ordblindeefterskolerne, at modtage undervisning i brugen af teknologiske hjælpemidler. På ordblindeefterskolerne er rummet til, at kunne udvikle sig og lære noget nyt, som er både vigtigt og brugbart videre i uddannelse og i livet. Vi danner på ordblindeefterskolerne rammer, som ifølge både Aase Holmgaards Phd. og Center for ungdomsforsknings rapport er unikke for de unge ordblinde i forhold til at øge deres mulighed for at tilegne sig viden og kompetencer, der er vigtige for dem hele resten af deres liv. På ordblindeefterskolerne har vi dygtige lærere, der er specialiseret inde for området og ved, hvad der kan hjælpe de unge ordblinde videre på vej. Derfor er det også vores pligt at hjælpe med til at overvinde lav self-efficacy og indlært hjælpeløshed, ved at give dem redskaber til, gennem selvprogrammerende læring, at følge med -og gerne overhale på den digitale motorvej.

Vi er på ordblindeefterskolerne hjulpet et godt stykke hen af vejen mod at støtte de unge ordblinde i at bruge teknologiske hjælpemidler, ved at når eleverne kommer til os, er det oftest med stor indre motivation for "NU skal jeg lære at læse". Det er lige så ofte, at når vi må fortælle eleverne at vi IKKE lærer dem at læse med øjnene, at den indre motivation forsvinder en smule. Men så er det at fællesskabet slår ind. Både det helt almenlige fællesskab, der er på alle slags efterskoler, men også det fællesskab, der er om at de alle har den samme vanskelighed. Og når vi så præsenterer eleverne for, at de teknologiske hjælpemidler af forskellig slags, er vejen frem for dem, så er det det lige for alle. Og når man ser at Dragon Dictation virker for de andre, så kan det også virke for mig! -Og så vokser motivationen. Og motivation skaber adfærd, og så er det her, vi som lærer for den ordblinde unge sætter ind med stilladserne spørgsmål, hjælp til underen, eksperimenterende og anderledes måder at tilgå stoffet, der skal tilegnes på. Samtidig med vi hjælper med at undersøge hvilket teknologisk hjælpemiddel der er bedst til den enkelte og hjælper til at afklare vanskelighederne i den enkelte situation. Og allervigtigst forbliver i en lærerrolle der støtter de unge i at tilegne sig selvprogrammering.

Kære elever! Jeg har brug for jeres hjælp... Jeg skriver opgave om ordblinde unge og teknologiske hjælpemidler, og det er som om der ikke er så mange af jer hjemme i min stue. Så vil I ikke nok svare på et par spørgsmål her igennem??? Spørgsmål: Hvilken forskel har det gjort, at du har lært at bruge din telefon, iPod eller iPad til f.eks. tale til tekst?

- Jeg bruger svære ord, som jeg aldrig kunne stave før +13
 - Jeg har nu mod på at gå til afgangsprøve i skriftligt dansk +12
 - Jeg skriver mere. +6
 - Det har ingen forskel gjort +1
 - Jeg føler mig mindre hæmmet i forhold til andre unge
- + Tilføj en valgmulighed...

Synes ikke godt om længere · Tilføj kommentar · Del

 Stinne Lakmann I må også meget gerne kommentere, jeg kan bruge alt, hvad I har at sige om at bruge hjælpemidler(computer med cd-ord, dictus, iPhone osv. osv).
17. april kl. 10:13 · Synes godt om

 Daniel Poulsen Det er også blevet nemmere at stave ord i hverdagen fx. sms og på facebook. fordi man har altid sin mobil ved hånden.
17. april kl. 15:39 · Synes ikke godt om længere ·

Skriv en kommentar...

Spurgt af

32 stemmer

 Stinne Lakmann ▶ Farsø Efterskole 12/13

Litteratur

EVA-rapporten

It i skolen

- **Undersøgelse af erfaringer og perspektiver**

Danmarks Evalueringsinstitut 2009

Prensky, Marc

Digital Natives, Digital Immigrants

From On the Horizon (MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001)

Castells, M.

Materials for an exploratory theory of the network society

British Journal of Sociology, Vol. No. 51, Issue No. 1 (January/March 2000) pp. 5–24, ISSN 0007 1315 © London School of Economics 2000.

Dreyfus, H.L. & Dreyfus, S.

Mind over Machine: The Power of Human Intuition and Expertise in the Era of the Computer.

N. Y., Simon and Schuster. 1998

Rogers, E.M.

Diffusion of innovations (4th ed.)

New York: The Free Press. 1995

Levinsen, Karin Tweddell

HJÆLP – nu er der kommet ny it igen!

DPU, Forskningsprogrammet for Medier og IT i læringsperspektiv

Samuelson, Stefan

Dysleksi og andre vanskeligheder med skriftsproget

Dansk psykologisk forlag, 2012

Madsbjerg, Sigrig og Romme, Henriette

Læselyst og læring

Dansk psykologisk forlag, 2010

Madsbjerg, Sigrig og Friss, Kirsten

Skrivelyst i et specialpædagogisk perspektiv

Dansk psykologisk forlag, 2012

Elbro, Carsten

Læsning og Læseundervisning

Gyldendal, 2006

Elbro, Carsten

Læsevanskeligheder

Gyldendal, 2007

Nobelius, Trine og Clausen, Julie Kock

Ordblindes stavning - problemer og undervisning

Landsforeningen af Læsepædagoger, 2010

Arendal, Erik

Ordblindes muligheder med it-hjælpemidler i videnssamfundet

modulopgave udarbejdet i forbindelse med uddannelsen "Master i Specialpædagogik" på Danmarks Pædagogiske Universitet, 2006

Holmgaard, Aase

Viljen til læsning – læsevanskeligheder belyst gennem et erfaringsperspektiv

Danmarks Pædagogiske Universitet, 2007

Qvortrup, Lars

Det hyperkomplekse samfund: 14 fortællinger om informationssamfundet

Gyldendal, 1998

Juul, Tilde Mette; Brahe, Thomas og Hansen, Niels-Henrik M.

Efterskolens betydning for unge ordblindes liv og uddannelse

Center for Ungdomsforskning 2013